

Methoden voor het leiden van socratische gesprekken in de onderwijscontext (H002128)

Cursusomvang *(nominale waarden; effectieve waarden kunnen verschillen per opleiding)*

Studiepunten 4.0 **Studietijd 120 u**

Aanbodsessies en werkvormen in academiejaar 2023-2024

A (semester 2)	Nederlands	Gent	hoorcollege werkcollege zelfstandig werk
----------------	------------	------	--

Lesgevers in academiejaar 2023-2024

De Maeyer, Jan	LW01	Verantwoordelijk lesgever
Leys, Corinne	LW01	Medewerker

Aangeboden in onderstaande opleidingen in 2023-2024

	stptn	aanbodsessie
Educatieve Master of Science in de talen(afstudeerrichting Afrikaanse talen en culturen)	4	A
Educatieve Master of Science in de talen(afstudeerrichting Oost-Europese talen en culturen)	4	A
Educatieve Master of Science in de talen(afstudeerrichting Oosterse talen en culturen)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen(afstudeerrichting archeologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie(afstudeerrichting bestuurskunde en publiek management)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting bio-engineering)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting biochemie en biotechnologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting biologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting chemie)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen(afstudeerrichting communicatiewetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen(afstudeerrichting criminologische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen(afstudeerrichting diergeneeskunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie(afstudeerrichting economische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting engineering en technologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen(afstudeerrichting farmaceutische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting fysica en sterrenkunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting geografie en geomatica)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting geologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen(afstudeerrichting geschiedenis)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie(afstudeerrichting handelswetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting informatica)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen(afstudeerrichting kunstwetenschappen)	4	A

Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen(afstudeerrichting medische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen(afstudeerrichting moraalwetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen(afstudeerrichting politieke wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de gedragswetenschappen(afstudeerrichting psychologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen(afstudeerrichting rechten)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen(afstudeerrichting sociale gezondheidswetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen(afstudeerrichting sociologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de talen(afstudeerrichting taal- en letterkunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie(afstudeerrichting toegepaste economische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen(afstudeerrichting wijsbegeerte)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie(afstudeerrichting wiskunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de lichamelijke opvoeding	4	A
Educatieve Master of Science in de talen (verkort traject)(afstudeerrichting Afrikaanse talen en culturen)	4	A
Educatieve Master of Science in de talen (verkort traject)(afstudeerrichting Oost-Europese talen en culturen)	4	A
Educatieve Master of Science in de talen (verkort traject)(afstudeerrichting Oosterse talen en culturen)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting archeologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie (verkort traject)(afstudeerrichting bestuurskunde en publiek management)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting bio-engineering)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting biochemie en biotechnologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting biologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting chemie)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting communicatiewetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting criminologische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting diergeneeskunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie (verkort traject)(afstudeerrichting economische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting engineering en technologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting farmaceutische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting fysica en sterrenkunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting geografie en geomatica)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting geologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting geschiedenis)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie (verkort traject)(afstudeerrichting handelswetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting informatica)	4	A

Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting kunstwetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting medische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting moraalwetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de gedragwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting pedagogische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting politieke wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de gedragwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting psychologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting rechten)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting sociale gezondheidswetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting sociologie)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie (verkort traject)(afstudeerrichting toegepaste economische wetenschappen)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen (verkort traject)(afstudeerrichting wijsbegeerte)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)(afstudeerrichting wiskunde)	4	A
Educatieve Master of Science in de cultuurwetenschappen (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de economie (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de gedragwetenschappen (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de gezondheidswetenschappen (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de lichamelijke opvoeding (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de maatschappijwetenschappen (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de talen (verkort traject)	4	A
Educatieve Master of Science in de wetenschappen en technologie (verkort traject)	4	A

Onderwijstalen

Nederlands

Trefwoorden

Filosoferen, Philosophy for Children, socratisch gesprek, Community of Inquiry

Situering

Binnen de opleiding vormen de leerinhouden van dit vak een aanvulling op de vakinhoudelijke vorming van de studenten in de bachelor/masteropleiding en bieden tegelijk de kans om die vakinhoudelijke kennis ook op een andere manier aan leerlingen en studenten door te geven.

Inhoud

De cursus omvat meer bepaald de volgende delen:

- 1 inleiding tot enkele (meest gebruikte) socratische methodieken: regressieve abstractie (Leonard Nelson en Gustav Heckmann), vraaggestuurde ontdekking (Plato), critical thinking en community of inquiry approaches (o.a. Philosophy for Children van Matthew Lipman), methodiek van de pratiques de discussion à visée philosophique (Michel Tozzi), het uurglasmodel (Jos Kessels), etc.
- 2 bespreking van artikelen over 1) het gebruik van de socratische methode voor specifieke onderwerpen: voor topics met betrekking tot onderwijs over taal, kennis, ethiek, wiskunde, etc. (aansluitend bij de diverse basisopleidingen van de studenten), 2) over de functie en pedagogische mogelijkheden van de methode, en 3) onderzoek naar de bruikbaarheid en de impact van de methode op korte en lange termijn.
- 3 het trainen (in werkcolleges) van zowel de rol van deelnemer als die van begeleider van filosofische gesprekken. Hiervoor worden de studenten in groepen ingedeeld (niet volgens discipline maar net vanuit een samenstelling die streeft maximaal diversiteit waarbij de student uitgedaagd wordt om zijn of haar vakinhoud op een heel toegankelijke manier te presenteren). Elke student oefent in een eigen sessie de rol van socratisch gespreksleider. Daarvoor dient de student een gesprek voor te bereiden - vraagschema's en geanticiperde gespreksrichtingen uitwerken en leerinhouden om te zetten in voor een breder publiek

(Goedgekeurd)

begrijpelijke vorm - en te leiden over een voor socratische benadering geschikt onderwerp uit het eigen vakgebied). Centraal tijdens deze lessen staan 1) reflectie over de eigen rol als deelnemer of begeleider aan de gesprekken, en 2) peerfeedback.

Begincompetenties

Dit opleidingsonderdeel bouwt verder op de bacheloropleiding

Eindcompetenties

- 1 Dit opleidingsonderdeel draagt bij tot realisering van de basiscompetenties voor leraren, zoals opgenomen in de opleidingsfiche en geconcretiseerd in de competentiematrix, te consulteren op www.lerarenopleiding.ugent.be
- 2 • thema's vatbaar voor socratische benadering kunnen herkennen
- 3 • types socratische gesprekken (her)kennen
- 4 • een socratisch leergesprek over een bepaald probleem in het eigen vakgebied kunnen voorbereiden
- 5 • de fasen van een socratisch gesprek kunnen volgen en in schema brengen
  - Argumentatiestijlen kunnen onderscheiden
  - Argumenteerfouten kunnen aanwijzen
- 6 • een socratische houding kunnen aannemen
- 7 • een inhoudelijke en actieve bijdrage kunnen leveren aan een socratisch gesprek
  - een socratische houding kunnen stimuleren bij leerlingen (educandi in het algemeen)
  - reflecteren over het eigen handelen
  - adequaat communiceren met leerlingen/studenten, peers
  - correct en adequate taal gebruiken
  - in staat zijn om op een neutrale en stimulerende wijze een socratisch gesprek te leiden.
  - in staat zijn om op een gepaste manier om te gaan met diverse meningen, potentiële conflicten tussen deelnemers, ongepaste tussenkomsten van deelnemers (zoals bijvoorbeeld racistische uitlatingen)
  - in staat zijn om de eigen vakinhouden te overstijgen en vakoverschrijdende vragen te stellen

Creditcontractvoorwaarde

De toegang tot dit opleidingsonderdeel via creditcontract is open: de student houdt zelf rekening met voorkennis uitgedrukt in begincompetenties

Examencontractvoorwaarde

Dit opleidingsonderdeel kan niet via examencontract gevolgd worden

Didactische werkvormen

Werkcollege, Hoorcollege, Zelfstandig werk

Toelichtingen bij de didactische werkvormen

Het vak dient als regulier student te worden gevolgd. Aanwezigheid in de werkcolleges is een must. Om een geldige score te verkrijgen voor het vak als geheel dienen studenten minstens één socratisch gesprek te begeleiden en deel te nemen aan de sessies die door hun peers worden begeleid (binnen hun groep). Daarnaast dienen ze de opdrachten rond de sessies (voorbereiding en reflecties) in te dienen (in het kader van de niet-periodegebonden evaluatie). In de schriftelijke reflecties dienen de studenten op zelfstandige wijze de inhoud uit maximum drie in de les besproken wetenschappelijke papers over de socratische methode of over filosofen met kinderen te verwerken.

De cursus handelt over het socratisch gesprek als pedagogische werkvorm. Dergelijke gesprekken zijn erop gericht zijn om iets te leren door het stimuleren van inzichtelijke verdieping en ontdekking. De rol van de gespreksleider in een filosofische onderzoeksgroep (Community of Inquiry) is daarbij beperkt tot het presenteren van een thema, het stellen van vragen en het structureren en ordenen van de dialoog. Socratische gesprekken zijn dus een bij uitstek gepaste werkvorm waar het aankomt op begripsverheldering, probleemanalyse, hypothesevorming en argumentatie. In bepaalde disciplines (logica, wijsbegeerte, wiskunde) staan dergelijke activiteiten vanzelf centraal, maar in alle disciplines zijn er metavragen die met behulp van een socratische methodiek kunnen worden aangevat.

Leermateriaal

Reader artikels, hoofdstukken uit boeken en lesmateriaal beschikbaar op Ufora website.

R. Anthone, F. Mortier, Socrates op de speelplaats. Theorie en praktijk van het filosoferen met kinderen. Leuven, Acco, 2007 (26,50 euro)

D. Wyffels, W. Poppelmonde, Klassevol filosoferen. Handboek voor leerkrachten. Mechelen, Plantyn (15 euro)

De Maeyer, J., Verwondering en twijfel vertalen zich in vragen, ACCO (cursus)

Referenties

Boeken:

L. Nelson, De socratische methode (ed. J. Kessels). Amsterdam, Boom, 1994.

R. Anthone, F. Mortier, Socrates op de speelplaats. Theorie en praktijk van het filosoferen met kinderen. Leuven, Acco, 2007

D. Wyffels, W. Poppelmonde, Klassevol filosoferen. Handboek voor leerkrachten. Mechelen, Plantyn

Wetenschappelijke artikels:

Bartels, R., Onstenk, J., & Veugelers, W. (2016). Philosophy for democracy. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 46(5), 681-700.

Kienstra, N., Imants, J., Karskens, M., & van der Heijden, P. G. (2015). Doing philosophy effectively: Student learning in classroom teaching. *PLoS one*, 10(9), e0137590.

Stolper, M., Molewijk, B., & Widdershoven, G. (2015, March). Learning by doing. Training health care professionals to become facilitator of moral case deliberation. In *HEC forum* (Vol. 27, No. 1, pp. 47-59). Springer Netherlands.

Vakinhoudelijke studiebegeleiding

Interactieve ondersteuning via Ufora. Individuele feedback wordt gegeven op afspraak en via e-mail.

Evaluatiemomenten

niet-periodegebonden evaluatie

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de eerste examenperiode

Vaardigheidstest, Participatie, Peer en/of self assessment, Werkstuk

Evaluatievormen bij periodegebonden evaluatie in de tweede examenperiode

Vaardigheidstest, Professioneel handelen, Participatie, Peer en/of self assessment, Werkstuk

Evaluatievormen bij niet-periodegebonden evaluatie

Professioneel handelen, Vaardigheidstest, Participatie, Peer en/of self assessment, Werkstuk

Tweede examenkans in geval van niet-periodegebonden evaluatie

Examen in de tweede examenperiode is mogelijk

Toelichtingen bij de evaluatievormen

Er is een permanente evaluatie op basis van de medewerking aan de filosofische gesprekken, de begeleiding van een filosofisch gesprek (met inbegrip van de schriftelijke voorbereiding ervan), de observaties en evaluatie (schriftelijke neerslag) van twee sessies die begeleid werden door medestudenten en de evaluatie (schriftelijke neerslag) van de eigen sessie. Voor alle onderdelen die deel uitmaken van de evaluatie worden duidelijke instructies en evaluatiecriteria op Ufora geplaatst.

Feedback bij niet-periodegebonden evaluatie: feedback op oefeningen wordt klassikaal gegeven onmiddellijk na de oefening evenals individueel via voortgangsgesprekken op afspraak.

Tweedekans examen kan enkel wanneer er voldoende aanwezigheid (minstens tweederde) en medewerking was tijdens de lessen. De student kan een extra opdracht krijgen (een compenserende activiteit en/of het herwerken of uitbreiden van de verslagen of taken)

Eindscoreberekening

De eindscore bestaat uit: begeleiden van een eigen sessie (30%), deelnemen aan sessies geleid door andere studenten (10%), voorbereiding van de eigen sessie (15%), kritische reflectie van de eigen (15%) en van twee andere, geobserveerde, sessies (2 x 15%) geleid door andere studenten.

Wanneer men niet deelneemt aan de evaluatie van één of meer onderdelen kan men niet meer slagen voor het geheel van het opleidingsonderdeel. Indien de eindscore een cijfer van 8 of meer op twintig zou zijn, wordt dit teruggebracht tot het hoogste niet-delibereerbare cijfer (7/20).